

**НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА БОРБА С
АНТИСЕМИТИЗМА И ОПАЗВАНЕ НА ЕВРЕЙСКОТО
НАСЛЕДСТВО**

Съдържание

I. Въведение	3
II. Национален контекст.....	4
1. Еврейската общност в България	4
2. Съвременни измерения на проявите на антисемитизъм в България	5
3. Противодействие срещу проявите на антисемитизъм в България	6
4. Борба с антисемитизма чрез законодателство: обзор и действия	7
III. Международен контекст	8
IV. Стратегически и оперативни цели.....	9
V. Процес на консултации по подготовката	9
VI. Комуникационен план.....	10
VII. Изпълнение и отчитане	11
VIII. Използвани съкращения	11
IX. Приложение	12

I. Въведение

Настоящият Национален план за борба с антисемитизма и опазване на еврейското културно наследство е израз на ангажираността на България с утвърждаване на съвременната демокрация, повишаване на знанието и превенцията на антисемитизма. Планът стъпва на здравата основа на традиционната толерантност на българското общество, на богатото културно наследство на българските евреи, на техния безспорен принос към българската държава и общество и изтъкване на действията на българската държава за запазване на евреите през Втората световна война

Националният план допълва българската специфика в Европейската стратегия за борба с антисемитизма и насърчаване на еврейския начин на живот от 2021 г.¹ При разработването на националния план са отчетени Декларацията на Съвета на ЕС относно борбата с антисемитизма² и Плана за действие на Специалния докладчик на ООН по свободата на религия и вяра³. Националният план изпълнява и един от националните ангажименти, поети по време на Международния форум на най-високо равнище в Малмьо през 2021 г., посветен на възпоменанието на жертвите на Холокоста и борбата с антисемитизма.

Планът цели засилване на капацитета и експертизата на българските институции, повишаване на обществената информираност и разширяване на академичните изследвания. Основният приоритет е активното предотвратяване на антисемитизма и борбата с всичките му проявления, като се гарантира съхраняване на еврейската култура и начин на живот.

Планът ще бъде изпълняван в периода 2023 – 2028 г. като след изтичането на този период, той може да бъде продължен, допълнен или изменен, в зависимост от постигнатите резултати и съществуващите политически, социални и икономически реалности.

Какво е антисемитизъм?

На 26 май 2016 г. пленарната сесия на Международния алианс за възпоменание на Холокоста (МАВХ)⁴ в Букурещ приема следното работно определение на понятието „антисемитизъм“, което не е правно обвързващо:

„Антисемитизмът е определено възприятие за евреите, което може да се изрази в омраза към евреите. Словесните и физическите прояви на антисемитизма са

¹ https://ec.europa.eu/info/files/eu-strategy-combating-antisemitism-and-fostering-jewish-life-2021-2030_en

² <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2020/12/02/antisemitism-council-declaration-on-fighting-antisemitism/>

³ Повече за доклада и дейността на Специалния докладчик на ООН по свободата на религията и вярата в областта на антисемитизма може да откриете на <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-religion-or-belief/antisemitism>

⁴ Международният алианс за възпоменание на Холокоста (International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA) е междуправителствена организация, чиято цел е да осигури политическа и обществена подкрепа за изучаването, изследването и съхраняване на паметта за Холокоста на национално и международно равнище

*насочени срещу евреи или неевреи, и/или тяхното имущество, срещу институции и религиозни обекти на еврейската общност.*⁵

На свое заседание от 20 октомври 2017 г. Министерският съвет на Република България прие с решение № 633 работното определение и определи национален координатор за борба с антисемитизма.

Въпреки че работното определение на МАВХ за антисемитизъм няма правно обвързващ характер, то служи като важен инструмент в борбата с антисемитизма. Прилагането на работното определение подпомага институциите при идентифицирането и преследването на прояви с антисемитски характер, както и усилията в областта на образованието. Едновременно с това, България следва последователна политика на публично осъждане на проявите на антисемитизъм, идентифицирани на основа на работното определение на МАВХ и посочените в него 11 примера за съвременен антисемитизъм.

II. Национален контекст

1. Еврейската общност в България

Българските евреи са неразделна част от българското общество в исторически план и в съвременността. Високата степен на интегриране на българските евреи в българското общество е част от националното културно-историческо наследство и е предпоставка за успешно справяне с предизвикателствата на антисемитизма.

Принос на еврейската общност към българската държава и общество

Присъствието на евреите в българските земи има дълбоки исторически корени и е тясно преплетено със съществуването на средновековна България. След създаването на съвременната българска държава, българските евреи играят важна роля в икономиката, политиката и културата на страната. Като лоялни поданици на Царство България, евреите взимат активно участие във войните за национално освобождение и обединение, като дават свидни жертви, наравно с всички останали. Български евреи са световноизвестни личности като художникът Жул Паскин, роден във Видин, нобеловият лауреат за литература Елиас Канети, роден в Русе, както и мнозина представители на българската интелигенция. Многобройни са имената на български евреи, които са допринесли за развитието на културата, изкуството и науката в България – Дора Габе, Панчо Владигеров, Витали Таджер, Йоан Левиев, Алексис Вайсенберг, Жул Леви, Морис Аладжем, Николай Кауфман, Ицках Финци, Исак Паси, Сами Биджерано, Соломон Розанис, Марко Бехар Елиезер Алшех, Моис Бениеш, Боян Дановски, Леон Даниел, Давид Перец, Мориц Йомтов, Валери Петров и много, много други.

Българските евреи към началото на Втората световна война наброяват около 48 000, като по-сериозно е присъствието им в търговията, адвокатската и лекарската професии. Въпреки приетото под външно влияние антисемитско законодателство, българското общество и държава никога не възприемат идеите на антисемитизма и животът на всички български евреи е съхранен по време на Втората световна война. След края на войната, установяването на комунистическата власт в България и основаването на Държавата Израел, около 90% от българските евреи

⁵ Пълният текст на работното определение на български език е достъпно на <https://www.holocaustremembrance.com/bg/resources/working-definitions-charters/rabotna-definicija-na-mezhdunarodniya-syuz-za-pochit-km>

напускат страната и заминават за новооснованата еврейска държава, като техните потомци запазват здрава връзка с родината на своите предци.

В съвременна България лицата, деклариращи се като евреи, наброяват 1153 души съгласно данните от преброяването през 2021 г. и продължават да са отлично интегрирани в българското общество.

2. Съвременни измерения на проявите на антисемитизъм в България

Антисемитизмът има многовековна история и достига своята кулминация с безпрецедентното, масово избиване, включително с индустриални методи, на над шест милиона евреи по време на Холокоста. Тази трагедия по време на Втората световна война оставя неизличима следа в европейската и световна история и служи като предупреждение за отговорността на държавните институции, гражданското общество и всеки отделен човек за съхранението на правовия ред, защитата на гражданските права и осигуряването на търпимост, разбирателство и взаимно уважение.

Въпреки че по време на Втората световна война България е принудена да се откаже от своята политика на неутралитет и да въведе антиеврейско законодателство, антисемитизмът никога не е срещал всеобщо съчувствие сред българското общество. Кулминационното проявление на тази специфика е актът на спасението на българските евреи през Втората световна война. Плод на съвместните действия на българските политици, администратори, офицери, духовници, интелектуалци и обикновени граждани, той представлява вдъхновяващ пример за ефективна борба с антисемитизма и омразата. В резултат, нито един български евреин не е бил депортиран в нацистките лагери на смъртта или убит в България заради своята религия или етническа принадлежност. Нещо повече, България е единствената страна в континентална Европа по време на Втората световна война, в която еврейската общност нараства чрез естествен и механичен прираст – с повишена раждаемост и чрез имиграция. Необходимо е да се изтъкнат успешните български действия в защита на евреите през Втората световна война:

- в резултат на взаимодействието между обществеността, православната Църква, творчески съюзи, някои интелектуалци и политици, българската държава не предава нито един от над 55 000 евреи, пребиваващи на територията на страната, на германските власти;
- Българските власти активно помагат на повече от 11 000 евреи от европейски страни с издаването на български транзитни визи и използването на български кораби и влакове да емигрират в Палестина.

Заедно с това не трябва да се подминава и фактът, че в завладените от германската армия територии на Гърция и Югославия, назначената българска администрация съдейства за събирането на местните евреи от домовете им и ги предава на германските военновременни власти, които ги депортират в окупираната от тях Полша. За съжаление въпреки дадените уверения, че те ще бъдат заселени и настанени на работа, почти всички евреи са избити от нацистите в лагерите Треблинка и Аушвиц.

Въпреки че в днешно време в България не се наблюдават системни и екстремни прояви на антисемитизъм⁶, страната ни не е застрахована срещу тенденцията на

⁶ <https://fra.europa.eu/en/publication/2021/antisemitism-overview-2010-2020>

нарастване на антисемитизма в Европа и отвъд нея. В проведено през м. януари 2022 г. проучване на общественото мнение, повечето от анкетираните български евреи заявяват, че са ставали преки свидетели на антисемитски прояви (17 % често и 57 % рядко)⁷.

Повечето антисемитски прояви в България са под формата на изявления, надписи по обществени и жилищни сгради, разпространение на сувенири с нацистка символика и др. Има случаи и на вандализъм срещу сгради и символи, свързани с евреи. В контекста на избухналата пандемия от Ковид-19 и в България се наблюдава общото за Европа засилване на антисемитската реторика и разпространение на конспиративни теории в интернет пространството.

3. Противодействие срещу проявите на антисемитизъм в България

Борбата с антисемитизма е едно от приоритетните направления в политиката на България в областта на правата на човека. Държавните институции последователно осъждат проявите с антисемитски характер, както в национален, така и в международен план.

Съществен принос за укрепване на противодействието на антисемитизма има и определянето през 2017 г. на национален координатор за борба с антисемитизма. С цел установяване и поддържане на редовна координация и диалог, с организациите на българските евреи и между държавните институции, през януари 2018 г. бе създадена Контактна група под председателството на националния координатор за борба с антисемитизма.

От 2018 г. България е пълноправен член на МАВХ, водещата международна организация по въпросите на борбата с антисемитизма, възпоменанието на жертвите на Холокоста и изследването и образованието по тази тема. Един от приоритетите на първото българско председателство на Съвета на ЕС (1 януари – 30 юни 2018 г.) в областта на правата на човека бе борбата с проявите на антисемитизъм и укрепването на етническата и религиозна търпимост. Инициативите на българското председателството значително допринесоха за повишаване видимостта на борбата с антисемитизма в дневния ред на ЕС и спомогнаха за установяването на активни контакти и диалог между ЕС и МАВХ.

През октомври 2021 г., в рамките на Международния форум на най-високо равнище в Малмьо, Швеция, България пое следните четири национални ангажимента:

- превръщане на позицията на националния координатор за борба с антисемитизма в постоянна, на равнище заместник-министър, определян със заповед от министъра на външните работи;
- разширяване на употребата на работното определение на антисемитизма към професионалния спорт;
- проучване на възможността за създаване на постоянна изложба и/или виртуален „Пантеон на спасителите“, посветени на спасяването на българските евреи през Втората световна война;
- разработване и приемане на Национален план за борба с антисемитизма.

⁷ Виж повече на <https://alpharesearch.bg/post/996-obshtestveni-naglasii-kum-antisemitizma-i-ezika-na-omrazata-mnenieto-na-shirokata-obshtestvenost-i-na-evreiskata-obshtnost.html>

В изпълнение на тези ангажменти, с Решение на Министерския съвет от 2 ноември 2022 г. позицията на националния координатор за борба с антисемитизма бе институционализирана в постоянна. Тази функция се изпълнява от заместник-министър на външните работи, определен със заповед на министъра на външните работи. Така се гарантира приемственост и ефективност на усилията за борба с антисемитизма.

От 2020 г., в резултат на последователните усилия на българските държавни институции, бе прекратено провеждането на факелното шествие с ксенофобски и неонацистки характер „Луков марш“.

4. Борба с антисемитизма чрез законодателство: обзор и действия

Българските институции провеждат последователна политика и предприемат необходимите мерки за противодействие на антисемитизма и всички други форми на расизъм, дискриминация и ксенофобия, включително посредством наказателното право. Националното законодателство е приведено в съответствие с разпоредбите на Рамково решение 2008/913/ПВР на Съвета на ЕС от 28 ноември 2008 г. относно борбата с някои форми и прояви на расизъм и ксенофобия с наказателно правни средства.

В Наказателния кодекс (НК) расистките или ксенофобски подбуди са предвидени като квалифициращ признак при убийството (чл. 116, ал. 1, т. 11 НК) и нанасянето на телесна повреда (чл. 131, ал. 1, т. 12 НК), което е свързано с налагането на по-тежки наказания на извършителя. Квалифицирани като престъпление са и случаите, в които расизмът и ксенофобията засягат трудовите права на гражданите. Съгласно чл. 172 от НК се предвижда наказание за лице, което съзнателно попречи на някого да постъпи на работа или го принуди да напусне работа поради неговата народност, раса, религия, социален произход, членуване или нечленуване в синдикална или друга организация, политическа партия, организация, движение или коалиция с политическа цел или поради неговите или на ближните му политически или други убеждения.

Следва да се отбележи още, че НК съдържа разпоредби, криминализиращи проповядването на фашистка или друга антидемократична идеология (чл. 108 НК), както и оправдаването, отричането или грубото омаловажаване на извършено престъпление против мира и човечеството, което е извършено по начин, който може да създаде опасност да се упражни насилие или да се създаде омраза срещу отделни лица или групи от хора, обединени по раса, цвят на кожата, религия, произход, национална или етническа принадлежност (чл. 419а НК). Подбудителството към такова престъпление също е наказуемо.

Що се отнася до наказателното преследване на речта на омраза, то е уредено в чл. 162 - чл. 164 на Глава III “Престъпления против правата на гражданите“ от Особената част на НК. Член 162, ал. 1 предвижда наказания за подбуждане и проповядване към дискриминация, насилие или омраза въз основа на раса, националност или етническа принадлежност чрез слово, печат или други средства за масова информация (което включва и Интернет). Съгласно ал. 2 от същия член се наказват всякакви действия на насилие или увреждане на имуществото на лица, въз основа на раса, националност, етническа принадлежност, религия или политически убеждения. Ал. 3 от чл. 162 криминализира създаването или ръководенето на организации или групи, извършващи дейности описани в предходните алинеи, а ал. 4 криминализира членството в такива организации и

групи. Чл. 163 предвижда наказание за лицата, които участват в тълпа, събрана за нападение на групи от населението, отделни граждани или техни имоти във връзка с тяхната раса, цвят на кожата, произход, народност или етническа принадлежност, като расистките и ксенофобските мотиви са разглеждани като утежняващо обстоятелство при оценката на степента на престъплението и налаганите наказания. Чл. 164 предвижда наказание за лица, които проповядват или подбуждат към дискриминация, насилие или омраза на религиозна основа чрез слово, печат или други средства за масова информация, чрез електронни информационни системи или по друг начин.

Престъпленията от омраза могат да бъдат докладвани на властите по общия ред на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК), предвиден за докладване на престъпление. Съгласно чл. 208 от НПК законни поводи за започване на разследване са: 1. съобщение до органите на досъдебното производство за извършено престъпление; 2. информация за извършено престъпление, разпространена чрез средствата за масово осведомяване; 3. лично явяване на дееца пред органите на досъдебното производство с признание за извършено престъпление; 4. непосредствено разкриване от органите на досъдебното производство на признаци за извършено престъпление. Всеки може да докладва в полицията за престъпление, което му е станало известно.

III. Международен контекст

След края на Втората световна война антисемитизмът не остана в миналото и днес може да бъде открит под редица нови форми. Негови съвременни прояви като речта на омраза в интернет, отричането на Холокоста или изопачаването на историческите събития будят тревога в световен план. Жестоките и смъртоносни нападения в училището „Озар Хатора“ в Тулуза (2012 г.), еврейския музей в Брюксел (2014 г.), супермаркета *Hypercasher* в Париж през (2015 г.), синагогата в Питсбърг (2018 г.) или синагогата в Хале (2019 г.) доказват, че липсата на адекватни мерки за противодействие на този опасен феномен би могла да доведе до фатални резултати.

В свой доклад от 2019 г. Специалният докладчик на ООН по свободата на религия или вяра заключава, че насилието, дискриминацията и враждебността, мотивирани от антисемитизъм, са сериозна пречка пред реализирането на правото на човека на свобода на религия или вяра⁸. Осъзнаването на сериозността на проблема води до все по-сериозен фокус върху темата в рамките на международните организации с компетенции в областта на правата на човека, като ООН, ЕС, ОССЕ, Съвета на Европа, ЮНЕСКО и др. В някои от тях вече съществува и пост на специален представител/координатор по въпросите на антисемитизма, самостоятелно или по отношение и на други форми на нетърпимост и дискриминация. Такива примери са ОССЕ и Съвета на Европа.

Обезпокоителното нарастване на броя и интензитета на антисемитските прояви в Европа и отвъд нея, накара ЕС и неговите държавите-членки да се ангажират с изработването и прилагането на законодателство и програмни документи, целящи противопоставяне на тази тенденция. През 2020 г. държавите-членки на ЕС поеха политически ангажимент за предотвратяване и борба с всички форми на антисемитизъм посредством нови национални стратегии и планове за действие.

⁸ Виж <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a74358-report-combating-antisemitism-eliminate-discrimination-and>

От 2015 г. ЕС има свой специален координатор за борба с антисемитизма и насърчаване на еврейския начин на живот, който поддържа връзки с държавите-членки на ЕС, Европейския парламент и други институции, неправителствени организации и еврейските общности, като същевременно допринася за разработването на всеобхватна стратегия на ЕК за борба с престъпленията от омраза, речта на омраза, нетърпимостта и дискриминацията и за други политики, като образованието, борбата с радикализацията и насилствения екстремизъм. Като израз на ангажиментите на ЕС за възпоменание и изучаване на Холокоста, през 2018 г. ЕС се присъедини към работата на МАВХ като постоянен международен партньор със статут на наблюдател.

Към май 2022 г. 14 държави-членки на ЕС са приели национални стратегии или други концептуални документи в областта на борбата с антисемитизма, а други 8 държави-членки на ЕС са в процес на разработване на такъв документ ⁹.

Подготовката на Националния план за действие за борба с антисемитизма и опазване на еврейското наследство е елемент от националните усилия за предотвратяване и борба с проявите на дискриминация, говор на омразата, расизъм и ксенофобия.

IV. Стратегически и оперативни цели

Стратегическа цел - стъпвайки на традиционната толерантност и хуманност на българското общество, да се постигне устойчивост спрямо проявите на дискриминация, говор на омразата, расизъм и ксенофобия, включително антисемитизъм, с цел гарантиране на сигурността, стабилността, гражданските права, законността и опазването на историческото наследство. Повишаване на осведомеността за българските евреи, като неделима равнопоставена съставна част от българското общество.

Националният план за действие за борба с антисемитизма и опазване на еврейското наследство ще бъде реализиран посредством три оперативни цели (1) противодействие на съвременните прояви на антисемитизъм; (2) опазване на еврейското наследство и (3) образование, изследване и възпоменание. За всяка от тези оперативни цели са планирани мерки, чрез които да бъде постигнато тяхното осъществяване.

Необходимите средства за реализиране на конкретните дейности и ангажименти за изпълнение на Националния план за действие ще бъдат осигурени в рамките на разходните тавани на министерствата и ведомствата, отговорни за реализирането на съответните инициативи.

V. Процес на консултации по подготовката

Националният план за действие за борба с антисемитизма и опазване на еврейското наследство бе разработен в рамките на проект „Стратегическо сътрудничество между България и Норвегия в подкрепа на международния ангажимент на България за борба с антисемитизма и опазване на еврейското наследство“, финансиран от Фонда за двустранни отношения на Финансовия

⁹ Данните са от Доклад на Агенцията на ЕС за основни права (FRA) за периода 2011 -2021 г., достъпен на адрес https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2022-antisemitism-overview-2011-2021_en.pdf

механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм, изпълняван от Министерството на външните работи.

Разработването на проекта на националния план бе поверено на експертен екип, включващ представители на държавните институции, академичната общност и неправителствения сектор, с дългогодишен опит в борбата с антисемитизма и възпоменанието на Холокоста. Отправната точка за работата на екипа е проведеното в началото на 2022 г. национално представително социологическо проучване на тема „Обществени нагласи към антисемитизма и езика на омразата в България“ и проучване по същите въпроси сред еврейската общност.

Съществен принос по текста е предоставен от всички държавни институции с компетенции в областта на борбата с антисемитизма и опазването на еврейското наследство, както и от страна на организациите на българските евреи. През м. януари 2023 г. е организирано обществено обсъждане на проекта на националния план. Използван е и опитът на Норвегия като една от първите държави, приели план за борба с антисемитизма и по-конкретно Норвежкия център за изучаване на Холокоста и малцинствата.

Националният план за действие съответства на най-високите международни стандарти в областта на правата на човека, включително - Международния пакт за граждански и политически права (1966 г., ратифицирана от България през 1970 г.), Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация (1966 г., ратифицирана от България през 1992 г.) и Европейската конвенция за правата на човека (1950 г., за България в сила от 1992 г.).

VI. Комуникационен план

Националният план за действие за борба с антисемитизма и опазване на еврейското наследство ще бъде представян, след неговото приемане, от националния координатор за борба с антисемитизма и експертите, участващи в делегацията на България в МАВХ, в рамките на международните организации, в които България членува и при участие в събития, посветени на борбата с антисемитизма.

Информация за националния план за действие ще бъде публикувана на страницата на Министерството на външните работи, както и на интернет страниците на министерствата и ведомствата, които имат ангажимент към изпълнение на мерките.

Водещите послания при представянето на националния план за действие са:

- Отговорно изпълнение на ангажиментите на България за борба с всякакви форми на дискриминация, говор на омразата, расизъм и ксенофобията, включително антисемитизъм;
- Съхраняване на българските евреи и техният начин на живот като неделима и равнопоставена съставна част от българското общество;
- Необходимост от запазване на паметта за Холокоста, дори след смъртта на последните оцелели;
- Изтъкване на запазването на евреите на територията на българската държава в годините на Втората световна война и оказаната помощ за емиграция на евреи от окупирани от нацистка Германия държави към Палестина.

- Запазване и укрепване на тракционната за българското общество търпимост, човечност и взаимно разбирателство.

VII. Изпълнение и отчитане

По отношение на мерките в Националния план за действие за борба с антисемитизма и опазване на еврейското наследство са определени водещи ведомства, отговорни за тяхното изпълнение. Периодът за осъществяване на Националния план за действие ще приключи през 2028 г. След приключването на изпълнението на заложените мерки в отчетния период ще бъде подготвен преглед-анализ на постигнатите резултати и ще бъдат направени предложения за последващи действия.

VIII. Използвани съкращения

ООН - Организация на обединените нации

ОССЕ - Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа

СЕ – Съвет на Европа

ЕС – Европейски съюз

ЕК – Европейска комисия

МАВХ – Международен алианс за възпоменание на Холокоста

МВнР – Министерство на външните работи

МВР – Министерство на вътрешните работи

МП – Министерство на правосъдието

МОН – Министерство на образованието и науката

МК – Министерство на културата

ДИ - Дипломатически институт

ДКИ - Държавен културен институт

СЕМ – Съвет за електронни медии

КЗД – Комисия за защита от дискриминацията

IX. Приложение
НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
ЗА БОРБА С АНТИСЕМИТИЗМА И ОПАЗВАНЕ НА ЕВРЕЙСКОТО НАСЛЕДСТВО

№	Дейност	Отговорно ведомство	Срок за изпълнение	Индикатор за изпълнение	Базова стойност	Целева стойност	Индикативен необходим финансов ресурс (б.а. да се посочат конкретните суми)	Източник на финансиране (б.а. да се посочи държавно финансиране или проекти)
Оперативна цел I: Противодействие на съвременните прояви на антисемитизъм								
1. Активна политика в областта на противодействието на антисемитизъм								
1.	Активно участие в международни срещи и инициативи, посветени на противодействието на антисемитизма, вкл. в рамките на международните организации, в които България членува – ЕС, ООН, Съвета на Европа, ОССЕ, МАВХ и др.;	Министерство на външните работи, МОН, МК, МВР и др.	За периода на плана за действие	Брой: - национални изказвания - изразени позиции - направени презентации - приети документи - присъединени инициативи	0	10		
2.	Провеждане на регулярни срещи на националния координатор за борба с антисемитизма с представители на българските евреи, вкл. неправителствени организации;	Министерство на външните работи и др. ведомства според тематиката	За периода на плана за действие	Брой: - публикувани прессъобщения от срещите - обсъдени теми - предприети инициативи в резултат на обсъжданията	0	6		
3.	Разширяване на приемането и използването на работното определение на МАВХ за антисемитизъм в областта на спорта;	Водещо ведомство: Министерство на външните работи Партньор: Министерство на младежта и спорта Български футболен съюз	2025 г.	Брой: - спортни федерации, възприели работното определение на МАВХ за антисемитизъм - публикувани тематични прессъобщения	0	5		
4.	Провеждане на разяснителна кампания по въпросите на антисемитизма в онлайн среда, въз основа на съществуващите добри практики за насърчване на	Водещо ведомство: Министерство на електронното управление	2028 г.	Брой: - участници в информационните кампании	0	3		

	медийната грамотност и борбата с дезинформацията;	Партньори: Министерство на образованието и науката, Министерство на културата, Съвет по електронни медии		- посещения на Интернет сайта на МОН и страници в социалните мрежи				
5.	Разпространение на информация, свързана с темите говор на омразата, ксенофобия и антисемитизъм;	Омбудсман, Комисия за защита от дискриминацията	2028 г.	Брой: - проведени кампании, семинари и обучения - участници в информационни кампании - посещения на специализирани Интернет сайтове	0	10		
2. Гарантиране на сигурността на българските евреи								
6.	Разработване на обща европейската методология за докладване на инциденти с антисемитски характер, посредством участието в заседанията на работната група на европейско ниво (създадена с „Виенската декларация“);	Водещо ведомство: Министерство на вътрешните работи, Прокуратура на Република България, Министерство на правосъдието	2025 г.	Разработена методология	0	1		
7.	Създаване на национален механизъм за мониторинг на проявите на антисемитизъм, говора на омразата, расизма и ксенофобията. Разработване на вътрешни правила (инструкция) за работа;	Водещо ведомство: Прокуратура на Република България Партньор: Министерство на вътрешните работи, Министерство на правосъдието	2026 г.	Създаден национален механизъм за мониторинг	0	1		
8.	Анализ относно сътрудничеството между правоприлагащите органи и организациите на българските евреи;	Министерство на вътрешните работи	2025 г.	Изготвен анализ и/или списък с конкретни мерки	0	1		
9.	Преглед на наказателното законодателство относно престъпленията, мотивирани от предразсъдъци, говор на омразата и дискриминация, при отчитане на международните стандарти в областта на правата на човека. При необходимост, подготовка на	Водещо ведомство: Министерство на правосъдието Партньор: Прокуратура на Република България, МВР	2025 г.	Осъществен преглед; Подготвени законодателни предложения;	0	2		

	предложения за законодателни изменения;							
10.	Засилване на капацитета на правоприлагащите органи за ефективно преследване и санкциониране на онлайн и офлайн употреба на говор на омразата;	Водещо ведомство: Министерство на вътрешните работи Партньор: НИП, Прокуратура на Република България	2026 г.	Брой: - проведени специализирани обучения, семинари и курсове, обучени служители; - обучени служители	0	3		
11.	Засилване на капацитета на националните правозащитни институции, посредством участие в семинари и обучения, вкл. срещи на мрежата "Equinet" и Европейската мрежа на Омбудсманите;	Омбудсман Комисия за защита от дискриминацията	2028 г.	Брой: - проведени специализирани обучения; - изразени позиции - направени презентации - приети документи - присъединени инициативи	0	-		
12.	Повишаване на осведомеността на доставчиците на медийни услуги и на платформите за споделяне на видеоклипове с фокус върху антисемитизма;	Съвет за електронни медии	2026 г.	Брой: - организирани тематични срещи - участници в срещите Предприети дейности за намаляване на антисемитизма в платформите за споделяне на видеоклипове – модерация на коментари и премахнати видеа	0	-		
Оперативна цел II. Опазване на еврейското наследство								
13.	Провеждане на информационни кампании за представяне на приноса на българските евреи за развитието на българската държава и общество;	Водещо ведомство: Министерство на културата Партньор: Държавен културен институт, ДА „Архиви“, музеи, др.	2028 г.	Брой: - организирани кампании, изложби, отпечатани публикации - участници в тематични кампании	5	10		
14.	Включване на България в Европейския път на еврейското наследство ("European Route of	Водещо ведомство: Министерство на културата	2025 г.	Разработен културен маршрут	0	1		

	Jewish Heritage") ¹⁰ , част от културните маршрути на Съвета на Европа;	Партньори: Министерство на туризма, Национална сдружение на общините в Република България						
15.	Организиране на Ден на отворените врати на обект(и) от еврейското културно наследство в рамките на Европейските дни на наследството ¹¹ ;	Министерство на културата, организации на българските евреи	2025 г.	Брой включени в кампанията обекти на Еврейското културно наследство	0	1		
16.	Възстановяване на обект(и) на историческото и културно наследство на българските евреи;	Водещо ведомство: НСОРБ Партньор: Министерство на регионалното развитие, Министерство на културата	2028 г.	Брой възстановени обекти	0	3		
17.	Поддържане на цифровата платформа https://www.jewishheritage.bg/ , включително разширяване на тематичните раздели от съдържанието ѝ;	Дипломатически институт към МВнР	За периода на плана за действие	Брой : - посещения на сайта - увеличено време на задържане на сайта	0	-		
Оперативна цел III. Образование, изследване и възпоменание								
1. Образование								
18.	Системно изследване на учебните програми за общообразователна подготовка по история и цивилизации и гражданско образование с цел установяване в достатъчна степен ли са заложили в тях познаването на историята и приноса на българските евреи за България, противодействие на отрицателните стереотипи за евреите и представяне на положителния пример за спасяването на българските евреи	Министерство на образованието и науката	2025 г.	Брой проведени изследвания	0	1		

¹⁰ Повече информация е налична на: <https://jewishheritage.org/>

¹¹ Повече информация е налична на: <https://www.europeanheritagedays.com/>

	по време на Втората световна война, вкл. чрез експертна оценка, анкетни карти и работни листове за учениците, на базата на представителна извадка;							
19.	Преглед на учебните програми за общообразователна подготовка по история и цивилизации и гражданско образование по отношение на осигуряването на необходимите познания за Холокоста, вкл. чрез създаване на интерактивни ресурси, междупредметни връзки, използване на документални и художествени филми, срещи;	Министерство на образованието и науката	2025 г.	Брой създадени ресурси	0	1		
20.	Създаване на обучителни програми за извънкласна дейност (напр. посещение на мемориали, музеи, паметници, синагоги, други места, свързани с еврейската култура, както и участие в обществени инициативи, призоваващи за етническата и религиозна търпимост);	Министерство на образованието и науката	2025 г.	Брой създадени обучителни програми	0	1		
21.	Провеждане на семинари за добри педагогически практики по темите за борбата с антисемитизма, за познаването на историята и приноса на българските евреи за България на национално и регионални нива;	Министерство на образованието и науката	2025 г.	Брой: - обучени педагози	0	5		
22.	Обучителни лекции в курсовете на Дипломатическия институт към Министъра на външните работи за повишаване на осведомеността на дипломатическата служба и разясняване на въпросите, свързани с борбата с антисемитизма, говора на омразата и дискриминацията;	Дипломатически институт	2028 г.	Брой: - проведени експертни лекции - обучени	0	15		
2. Изследвания								
23.	Превод и разпространяване на Насоките на МАВХ за идентифициране на документи за изследвания за Холокоста, образованието и възпоменанието (<i>Guidelines for Identifying Relevant</i>	Водещо ведомство: Държавна агенция „Архиви“ Партньор:	2025 г.	Превод на насоките Брой ведомства, до които е изпратена информацията Брой ведомства, до които са разпространени насоките	0	1		

	<i>Documentation for Holocaust Research, Education and Remembrance</i>) сред компетентните институции на национално и местно ниво;	Министерство на външните работи						
24.	Учредяване на специална награда за млади историци и изследователи на събитията около спасяването на българските евреи през Втората световна война и приноса на българските евреи в обществения, политическия, икономическия и културен живот на страната;	Министерство на образованието и науката	2028 г.	Учредена награда	0	3		
25.	Провеждане на конкурс за изследователски проект на екипи от ученици от първи и втори гимназиален етап на средната степен на образование по теми, свързани с историята и приноса на българските евреи за България;	Министерство на образованието и науката	2026 г.	Брой проведени конкурси	0	-		
26.	Докторски стипендии за тематични разработки, посветена на спасяването на българските евреи през ВСВ като положителен пример за борба с антисемитизма;	Водещо ведомство: Министерство на образованието и науката Партньори: Фонд „Научни изследвания“, СУ „Св. Климент Охридски“ и университети с дейност по темата, БАН	2028 г.	Брой докторски стипендии	0	2		
3. Възпоменание								
27.	Проучване на ангажираността на общините в България към възпоменанието, включително чрез домакинство на музейна експозиция;	Водещи: НСОРБ Партньор: Министерството на културата	2025 г.	Подготвен анализ	0	1		

28.	Подготовка на концепция с мотивирани предложения за създаване на музеи, посветена на спасяването на българските евреи през Втората световна война;	Министерство на културата Партньори: БАН, ДА „Архиви“, СУ „Св. Кл. Охридски“, др.	2026 г.	Подготвена концепция	0	1		
-----	--	--	---------	----------------------	---	---	--	--

ПРОЕКТ